

บทที่ 11
ปรัชญาจีนในสมัยราชวงศ์ซ่ง
(ค.ศ. 960-1279)

ผู้สถาปนาราชวงศ์ซ่ง คือ ซ่ง ไท่ ซื่อ (Sung T'ai-tsu) ยอมรับในหลักการของลัทธิขงจื๊อที่ว่า คุณธรรมของผู้ปกครอง รัฐบาลที่ดี การบริหารราชการที่ซื่อสัตย์ ย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่จะกระตุ้นให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อรัฐ และข้าราชการที่ดีที่สุดก็คือบัณฑิตของลัทธิขงจื๊อนั่นเอง บัณฑิตของฝ่ายลัทธิขงจื๊อจึงสามารถรับราชการในตำแหน่งสูง ๆ ได้อีกครั้งหนึ่ง และบัณฑิตเหล่านี้เป็นชนชั้นที่มีสิทธิพิเศษ ทั้งนี้ เพราะผู้ที่มีโอกาสมีอิทธิพลทางการเมืองและการปกครอง ก็โดยเป็นบัณฑิตที่มีคนนับถือในละแวกบ้านของตน ดังนั้น ถึงแม้พุทธศาสนาและศาสนาเต๋ายังมีอิทธิพลต่อพลเมืองส่วนใหญ่อยู่ แต่ในแง่ของการบริหารราชการตั้งแต่ระดับต่ำจนถึงระดับสูง กลุ่มบัณฑิตของฝ่ายลัทธิขงจื๊อย่อมเป็นฝ่ายที่ดำรงอิทธิพลอยู่ อย่างไรก็ตาม ในแง่ของศาสนาพุทธ พุทธศาสนา ก็ยังคงเป็นคู่แข่งที่สำคัญของลัทธิขงจื๊อนั่นเอง ทั้งนี้ แม้แต่ซ่ง ไท่ ซื่อ เองถึงแม้พยายามรื้อฟื้นลัทธิขงจื๊อในการบริหารราชการอย่างมากมาย แต่ชีวิตส่วนตัวก็ยังคงเป็นพุทธศาสนิกชนอยู่นั่นเอง

กลุ่มบัณฑิตลัทธิขงจื๊อในสมัยราชวงศ์ซ่ง มีความเชื่อมั่นว่า คำสอนหลักของขงจื๊อ ซึ่งสมควรนำมาเน้นอีกครั้งหนึ่ง คือ

1. ธรรมชาติของมนุษย์และระเบียบของจักรวาล
2. วิถีที่จะบรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสังคมมนุษย์ในอุดมคติ
3. หลักการปกครองโดยศีลธรรมของรัฐบาล
4. ความสำคัญของการศึกษา

ดังนั้น จะเห็นว่า กลุ่มบัณฑิตลัทธิขงจื๊อ เน้นความสำคัญของความสมบูรณ์แห่งชีวิตมนุษย์ในสังคมนี้ มิได้ให้ความสำคัญของชีวิตในโลกหน้า ซึ่งตรงข้ามกับความเห็นของกลุ่มพุทธศาสนิกชนซึ่งเน้นถึงความไม่เที่ยงแท้ของสรรพสิ่งในโลกนี้ และเน้นว่าจะค้นพบสัจธรรมในนิพพานเท่านั้น ด้วยเหตุดังกล่าว กลุ่มบัณฑิตขงจื๊อจึงชี้ให้เห็นว่า ชาวพุทธเองไม่สามารถหนีจากสังคมไปได้ เพราะในขณะที่เขาหนีจากภาระหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งจึงมีต่อบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และสามีภรรยาด้วยการไปรวมกันที่วัด พวกเขาก็ต้องไปสร้างสังคมขึ้นมาใหม่ในวัดนั่นเอง และเป็นสังคมของคนฉลาดด้วย กลุ่มบัณฑิตของลัทธิขงจื๊อในสมัยราชวงศ์ซ่งได้ชื่อว่า กลุ่มลัทธิขงจื๊อใหม่ (Neo-Confucianism) หน้าที่ของพวกเขาคือหาหลักอภิ-

ปรัชญาที่จะชี้ให้เห็นว่า ชีวิตนี้ สังคมนี จักรวาลนี้เป็นความจริงแล้ว บุคคลไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีในชีวิตนี้และสังคมนี กลุ่มลัทธิขงจื๊อใหม่ที่สำคัญมีอยู่ด้วยกัน 5 คน ดังนี้

1. โจว ทุน อี้ (Chou Tun-i) (ค.ศ. 1017-73)
2. เซา หย่ง (Shao Yung) (ค.ศ. 1011-77)
3. ชาง ไส่ (Chang Tsai) (ค.ศ. 1020-77)
4. เซ็ง ห้าว (Ch'eng Hao) (ค.ศ. 1032-85)
5. เซ็ง อี้ (Ch'eng I) (ค.ศ. 1033-1107)

และในศตวรรษที่ 12 ก็ได้มีปราชญ์ในกลุ่มลัทธิขงจื๊อใหม่ที่มีชื่อเสียงอีก 2 คน คือ

1. ลู เหยิง ซาน (Lu Hsiang-Shan) (ค.ศ. 1139-93)
2. ชู นี (Chu Hsi) (ค.ศ. 1130-1200)

ด้วยความคิดของกลุ่มลัทธิขงจื๊อใหม่เหล่านี้เอง คำสอนของลัทธิขงจื๊อใหม่จึงมีคำสอนทางอภิปรัชญาเพิ่มขึ้น ตัวอย่างของความคิดทางอภิปรัชญาที่กลุ่มลัทธิขงจื๊อใหม่กล่าวถึงได้แก่ความคิดของ โจว ทุน อี้

โจว ทุน อี้ กล่าวว่า อันติมสัจจ์ ซึ่งมีโชความว่างเปล่า ก่อให้เกิดหยิน (Yin) และหยาง (Yang) หยินและหยางสัมพันธ์กันย่อมก่อให้เกิดธาตุ 5 (Ch'u) ได้แก่ น้ำ ไฟ ไม้ โลหะ และดิน จากธาตุเหล่านี้รวมกับกฎ (ii) ซึ่งเป็นระเบียบแห่งธรรมชาติทำให้เกิดจักรวาลและสรรพสิ่ง เพราะฉะนั้น จักรวาลและสรรพสิ่งจึงมิใช่สิ่งที่เป็นสุญญตา แต่เป็นผลจากการรวมตัวของสสาร (material substance) ซึ่งได้แก่ธาตุ 5 และระเบียบแห่งธรรมชาติ ทั้งนี้ อันติมสัจจ์ล้วนก่อให้เกิดทั้งธาตุ 5 และระเบียบแห่งธรรมชาติทั้งสิ้น